

COMMISSIEVERGADERING ABZ : 11 januari 2018
AGENDAPUNT : 7
RV-NUMMER :

ONDERWERP : Verlenging pilot Opzet Taalhuizen BMW 2018

PORTEFEUILLEHOUDER(S) : M. van Dijk, M. de Visser, M. Verschuren en S. Herkströter

STATUS : opinierend

KORTE INHOUD :

In 2017 is er gestart met de opzet van taalhuizen binnen de gemeenten BMW. In de praktijk blijkt dat met name het opzetten van een taalhuis, de coördinatie, de begeleiding van de vrijwilligers en de afstemming met de ketenpartners veel meer tijdsinvestering kost dan aanvankelijk was gedacht. Hierdoor is het niet mogelijk gebleken om in één jaar tijd voor alle vier de gemeenten een taalhuis te openen. Daarom wordt nu een voorstel gedaan voor verlenging van de pilot Opzet Taalhuizen voor 2018.

Voorstel / Advies

De raad wordt voorgesteld om:

- akkoord te gaan met verlenging van de pilot Opzet Taalhuizen BMW 2018.
- akkoord te gaan met verstrekking van een eenmalige subsidie van BMW van € 20.000,- aan de MJD voor de begeleiding van maximaal 80 vrijwilligers taalhuis in 2018.
- akkoord te gaan met de inzet van een eenmalig bedrag van in totaal € 70.000 namens BMW voor de inhuur van twee coördinatoren met onderwijsbevoegdheid voor in totaal 26 uur per week in 2018.
- akkoord te gaan met het door BMW beschikbaar stellen van een bedrag van € 1.500,- voor onvoorziene kosten van het taalhuis in 2018.
- het totaalbedrag van € 91.500,- in 2018 voor het taalhuis beschikbaar te stellen vanuit de reserves en de kosten binnen BMW te verdelen naar rato van de omvang van de gemeenten.

Inleiding

In het collegevoorstel 'Opzet Taalhuizen BMW-E 2017' van november 2016 is geadviseerd om in te zetten op de aanpak van laaggeletterdheid door in de vier BMW-E-gemeenten taalhuizen op te zetten. Hierover zijn de raden van BMW-E in december 2016 middels een memo geïnformeerd. Er is gestart met een pilot door een taalhuis op te zetten in de gemeente Eemsum. Dit taalhuis is in april 2017 geopend. Dit taalhuis loopt nu goed en in november 2017 is er een tweede taalhuis geopend in Winsum. In de praktijk blijkt dat met name het opzetten van een taalhuis, de coördinatie, de begeleiding van de vrijwilligers en de afstemming met de ketenpartners veel meer tijdsinvestering kost dan aanvankelijk was gedacht. Hierdoor is het niet mogelijk gebleken om in één jaar tijd voor alle vier de gemeenten een taalhuis te openen. Daarom wordt een voorstel gedaan voor verlenging van de pilot Opzet Taalhuizen voor 2018.

Laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid wordt als overkoepelende term gebruikt voor mensen die grote moeite hebben met luisteren, spreken, lezen en schrijven, rekenen en digitale vaardigheden in het dagelijks leven en op het werk. Zij beheersen het minimale niveau om volwaardig in de Nederlandse maatschappij te kunnen functioneren niet.

In de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum ligt het percentage laaggeletterden tussen 8-11% van de bevolking. Dat betekent dat er binnen de BMW-E-gemeenten in totaal tussen de 4.000 en 5.500 laaggeletterden zijn.

Taalhuis

Een taalhuis is een samenwerkingsverband tussen lokale partners. Het is een herkenbare, fysieke en laagdrempelige plek waar mensen die beter willen leren lezen, schrijven, rekenen of andere basisvaardigheden wil leren terecht kunnen. Een taalhuis is voor iedereen toegankelijk. Het doel van een taalhuis is om laaggeletterdheid beter te signaleren en om laaggeletterden een passend taalaanbod te kunnen doen.

Er zijn verschillende ketenpartners betrokken bij de opzet van de taalhuizen in BMW-E, zoals Stichting Biblionet Groningen, Stichting Lezen en Schrijven, het Noorderpoort, Stichting Werk op Maat, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Vluchtelingenwerk, MJD, Humanitas, Werkplein Ability en nieuwe partners uit de BMW-E-gemeenten.

In het taalhuis is een taalcoördinator met onderwijsbevoegdheid aanwezig die een uitgebreide intake doet bij laaggeletterden die zich melden en die adviseert bij de keuze van een geschikt taalaanbod. Als blijkt dat een laaggeletterde nog niet het maximaal haalbare niveau heeft bereikt en wel leerbaar is, dan zal de laaggeletterde worden doorverwezen naar het ROC voor deelname aan een passende (taal)cursus.

Taalmeter en taaltoets

De Stichting Lezen en Schrijven (SL&S) maakt het mogelijk om het screeningsinstrument Taalmeter gratis in te zetten om mensen op laaggeletterdheid te testen. De Taalmeter is een online tool waarmee organisaties op een snelle en eenvoudige manier mensen op het spoor kunnen komen die mogelijk moeite hebben met lezen. De Taalmeter kan niet het taalniveau

testen en bepaalt niet het exacte niveau van geletterdheid. Wel geeft de Taalmeter een goede indicatie of iemand mogelijk een taalachterstand heeft of laaggeletterd is.

Daarnaast wordt vanuit het ROC (Noorderpoort) de Taaltoets aangeboden. Dit is een instrument waarmee het taalniveau en het exacte niveau van laaggeletterdheid kan worden gemeten. Aan deze Taaltoets zitten echter wel kosten verbonden. De kosten voor inzet van de Taaltoets worden betaald vanuit de educatiemiddelen die beschikbaar zijn voor 2018. Wanneer dit instrument echter voor veel meer mensen wordt ingezet, zal het beschikbare educatiebudget voor 2018 worden overschreden. Daarom is het advies van SL&S om eerst de gratis Taalmeter in te zetten om te bepalen of iemand laaggeletterd is en om pas wanneer inderdaad blijkt dat iemand laaggeletterd is de Taaltoets van het ROC in te zetten om het taalniveau te bepalen.

Met de uitvoering is in 2017 gesproken over de mogelijkheid om het huidige uitkeringsbestand van Werkplein Ability te screenen op laaggeletterdheid. Door de heer E. Ottens en mevrouw M. Eikenaar van Werkplein Ability is toen aangegeven dat de uitvoering hier welwillend tegenover staat. Er zal samen met de uitvoering goed moeten worden gekeken op welke manier de Taalmeter ingezet kan worden. Het plan was in eerste instantie om in 2017 gefaseerd het uitkeringsbestand BMW op laaggeletterdheid in kaart te brengen. In de praktijk is dit niet haalbaar gebleken. Het werven van vrijwilligers, het matchen van klanten en vrijwilligers, het afnemen van de taalimeters en de afstemming tussen de verschillende ketenpartners blijkt complexer dan was verwacht en kost veel tijd. Samen met Werkplein Ability wordt nu steeds gekeken naar wat mogelijk is en wanneer en op welke manier de Taalmeter op een goede manier kan worden ingezet. Dat gaat niet met grote aantallen tegelijk, maar wel gestaag met kleinere groepen klanten die daar klaar voor zijn.

Resultaten Opzet Taalhuizen BMW 2017

- In 2017 zijn er in totaal 62 vrijwilligers geworven binnen BMW
- In april 2017 is in de gemeente Eemsmond een taalhuis geopend.
- Er zijn in 2017 tot nu toe 26 Taalimeters afgenomen, waarbij 24 mensen momenteel gebruik maken van een aanbod van het taalhuis in Uithuizen. Er zijn daarnaast door het ROC 15 TOA-toetsen (taaltoetsen voor jongeren) afgenomen en 49 taaltoetsen bij volwassenen. Ook zij hebben een passend taalaanbod gekregen.
- Op 22 november 2017 is een nieuw taalhuis geopend in de gemeente Winsum.

Inzet vrijwilligers

In het taalhuis worden vrijwilligers ingezet als taalcoach, taaltrainer, voorlezer, taalmaatje om de laaggeletterden te begeleiden. Daarnaast worden zij ingezet als begeleider bij de andere basisvaardigheden, zoals rekenen en digitale vaardigheden. SL&S biedt gratis basistrainingen aan voor het opleiden van de vrijwilligers. Na het volgen van deze training kan de vrijwilliger gratis beschikken over het lesmateriaal van SL&S. Dit lesmateriaal is geschikt voor laaggeletterden van verschillende niveaus.

De vrijwilligers die zich in willen zetten voor de taalhuizen worden begeleid door de MJD. In 2017 werd nog uitgegaan van 20 vrijwilligers en is aan de MJD een subsidiebedrag van € 9.600,- beschikbaar gesteld om de onkosten die MJD maakt voor de ondersteuning en

begeleiding van deze vrijwilligers te dekken. Deze onkosten worden gemaakt voor het aanvragen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG), reiskosten, de vrijwilligersvergoeding, administratie, waardering en verder ontwikkeling van de vrijwilligers. Daarnaast worden er onkosten gemaakt door beroepskrachten van het MJD voor bijvoorbeeld het doen van de eerste intake, het bijwonen van informatiebijeenkomsten en overleggen en het bieden van begeleiding (vooral wanneer zaken minder goed lopen).

Inmiddels is het aantal vrijwilligers dat zich heeft gemeld voor vrijwilligerswerk in de taalhuizen opgelopen tot 62 vrijwilligers. Uitgaande van een maximum aantal van 80 vrijwilligers heeft de MJD aangegeven in 2018 in totaal een bedrag van € 20.000,- nodig te hebben om deze vrijwilligers onder haar hoede te kunnen nemen.

Financiering

In 2017 is de opzet van de taalhuizen deels gefinancierd vanuit de educatiemiddelen die vanuit participatie voor volwasseneducatie van het ROC beschikbaar waren vanuit het Regionaal Educatief Plan (REP), deels vanuit het WMO-budget en deels vanuit het budget dat Stichting Biblionet Groningen voor laaggeletterdheid in haar begroting heeft opgenomen. De gemeenten BMW E hebben toen een bedrag van in totaal € 49.920,- bekostigd vanuit de educatiemiddelen voor de inzet van een taalcoördinator met onderwijsbevoegdheid voor 16 uur per week voor opzet van de taalhuizen, afstemming met de ketenpartners en het geven van trainingen en begeleiding aan de vrijwilligers. Van laatstgenoemd budget is € 20.000,- overgeheveld van 2016 naar 2017. De middelen zijn in 2017 volledig ingezet.

In 2018 zijn er helaas geen educatiemiddelen vanuit het REP meer beschikbaar voor de inzet van een taalcoördinator met onderwijsbevoegdheid voor de taalhuizen. Het project zal in 2018 uit andere middelen moeten worden bekostigd. Daarnaast is het aantal uren van de inzet van de coördinator veel te weinig gebleken. In de praktijk blijkt er ongeveer 26 uur per week nodig te zijn in plaats van de 16 uur die was beraamd. Dit geldt overigens alleen voor de fase waarin de taalhuizen nog moeten starten. Als de taalhuizen eenmaal goed lopen, kunnen de uren van de coördinator weer naar beneden worden bijgesteld. Een en ander betekent dat er voor de inzet van 26 uur taalcoördinator(en) in 2018 een bedrag van € 70.000 een andere vorm van financiering gezocht moet worden. Omdat laaggeletterdheid breder is dan alleen participatie en de opzet van de taalhuizen een bijdrage levert aan het vergroten van de zelfredzaamheid van mensen en het actief deelnemen in de samenleving, wordt voorgesteld om deze kosten van € 70.000,- voor 2018 te dekken vanuit de reserves van BMW E.

De MJD heeft aangegeven de vrijwilligers van de taalhuizen in 2018 graag te willen blijven begeleiden, maar omdat het aantal vrijwilligers sterk is gestegen is hiervoor extra financiering nodig. MJD heeft aangegeven dat zij voor 2018 een bedrag van € 20.000,- subsidie nodig heeft van BMW E voor het begeleiden van maximaal 80 vrijwilligers. De MJD zal dit budget daarnaast zelf aanvullen met een eigen subsidieaanvraag bij 'Tel mee met Taal' ten bedrage van € 14.000,- en verwacht hiermee de maximaal 80 vrijwilligers goed te kunnen begeleiden. Voorgesteld wordt om ook deze kosten van € 20.000,- te dekken vanuit de reserves van BMW E.

In 2017 is verder gebleken dat er aanvullend nog diverse kosten zijn gemaakt voor bijvoorbeeld kopieerkosten, koffietafels, gebak en bloemen bij uitreiking diploma's etc. Voorgesteld wordt om hiervoor een aparte post 'Onkosten Taalhuizen 2018' op te nemen ten bedrage van maximaal € 1.500,- en deze te financieren vanuit de reserves van BMW E.

Omdat de taalhuizen voor iedere inwoner van de gemeenten BMW E toegankelijk zijn, zullen de totale kosten van € 91.500 onder de BMW E-gemeenten worden verdeeld naar rato van de omvang van het inwonersaantal per gemeente.

	Aantal inwoners per 1-1-17	Bijdrage per gemeente
Bedum	10.479	€ 19.185,-
De Marne	10.088	€ 18.469,-
Winsum	13.596	€ 24.892,-
Eemsmund	15.815	€ 28.954,-

De kosten zullen in 2018 worden gedekt vanuit de volgende reserves:

- Bedum: Sociaal Domein
- De Marne: Beleid 3D
- Winsum: WMO
- Eemsmund: Decentralisaties

De begrote stand van de reserve is als volgt. De reservepositie is derhalve toereikend ter dekking van deze uitgaven.

	Reserve Sociaal Domein	Reserve Beleid 3D	Reserve WMO	Reserve Decentralisaties		
2017	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmund	BMW E	
Stand per 1-1-2017	1.205.000	996.000	2.150.000	2.069.000	6.420.000	cf. jaarrekening 2016 (na resultaat bestemming)
SD (saldo inkomsten uitgaven Jeugd/ WMO)	254.355	51.332	-285.466	-185.285	-165.064	cf. Monitor Q3
Incidentele posten uitvoeringsbegroting	-199.544	-197.249	-228.131	-398.864	-1.023.788	cf. Monitor Q3
Dekking CER	-73.046	-78.772	-80.783	-153.398	-386.000	cf. Monitor Q3
Formatieuitbreiding Casemanagement CJG	-11.702	-10.570	-13.790	-22.272	-58.333	Collegeadvies ad 175.000
					-	
Geraamde stand ultimo 2017	1.429.418	812.073	1.256.364	1.123.895	4.621.751	
2018						
Formatieuitbreiding Casemanagement CJG	-23.403	-21.140	-27.580	-44.543	-116.667	Collegeadvies ad 175.000
Formatie Wmo-loket		-56.000			-56.000	Lokale mutatie De Marne
Advies inzake Taalhuizen	-19.185	-18.469	-24.892	-28.954	-91.500	Voorliggend voorstel
Incidentele posten uitvoeringsbegroting	-143.487	-136.692	-162.406	-279.775	-722.360	cf. financieel kader
					-	
Geraamde stand ultimo 2018	1.243.343	579.772	1.041.486	770.623	3.635.224	

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bedum,
E. van Lente, burgemeester,
R. Wiltjer, secretaris

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente De Marne,
F.H. Wiersma, burgemeester,
J.C.H.G.M. Bottema, secretaris

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Winsum,
M.A.P. Michels, burgemeester,
drs. R.J. Bolt, secretaris

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Eemsmond,
M. van Beek, burgemeester,
B.L. Meijer, secretaris

RAADSVERGADERING : 25 januari 2017
AGENDAPUNT : wordt ingevuld door griffie
RV-NUMMER :

De gemeenteraad,

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 12 december 2017 ;

B E S L U I T:

- akkoord te gaan met verlenging van de pilot Opzet Taalhuizen BMWWE 2018.
- akkoord te gaan met verstrekking van een eenmalige subsidie van BMWWE van € 20.000,- aan de MJD voor de begeleiding van maximaal 80 vrijwilligers taalhuis in 2018.
- akkoord te gaan met de inzet van een eenmalig bedrag van in totaal € 70.000 namens BMWWE voor de inhuur van twee coördinatoren met onderwijsbevoegdheid voor in totaal 26 uur per week in 2018.
- akkoord te gaan met het door BMWWE beschikbaar stellen van een bedrag van € 1.500,- voor onvoorziene kosten van het taalhuis in 2018.
- het totaalbedrag van € 91.500,- in 2018 voor het taalhuis beschikbaar te stellen vanuit de reserves en de kosten binnen BMWWE te verdelen naar rato van de omvang van de gemeenten.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Bedum in de openbare vergadering van 25 januari 2018.

Voorzitter,

Griffier,